

Kuka olikaan Tapio Marko?

Useimmat lukijoista varmaan tietävät, että unkarilaiset käyttävät nimiään »takaperoisessa» järjestyksessä: ensin sukunimi, sitten etunimi. Unkarin puoluejohtaja *János Kádár* on kotimaassaan nimeltään *Kádár János*. Sivumennen: *János* on meikäläisen Johanneksen ja Jussin unkarilainen vastine.

Suomessa on hamasta muinaisuudesta puhuttu *Virtasen Kustaasta* ja *Mäkelän Leenasta*, ja tuttavallisessa puheessa tätä tapaa käytetään yhä. Mutta virallisemmassa kielenkäytössä on kuitenkin vakiintunut järjestys ollut: ensin etunimi tai -nimet ja sitten sukunimi. Siis *Kustaa Virtanen*, *Leena Mäkelä*.

Kirjoituksen ja erilaisten asiapapereiden tullessa yhä yleisemmiksi on ruvettu aina enemmän ja enemmän laatimaan nimiluetteloita, joissa nimet ovat aakkos-

järjestyksessä, sukunimien mukaan. Tällainen luettelo on saatu havainnollisemmaksi, kun sukunimi on kirjoitettu ensin. Sen perään on pantu pilkku ja sitten etunimi tai -nimet.

Mutta kun jokin kehitys kerran on lähtenyt käyntiin, niin se usein jatkuu yli alkuperäisten rajojen. Laadittaessa oikein isoja luetteloita, esimerkiksi puhelinluetteloita, on joku keksinyt, että tuo vaivainen pilkkukin häiritsee tai että se suorastaan lisää kustannuksia. Jos luettelossa on vaikkapa kymmenentuhatta nimeä, niin jättämällä nuo kymmenentuhatta pilkkua pois on voitu säästää jokunen painosivu. Sotaväki on kai myös ollut edelläkävijöitä pilkuttomuuden yleistymisessä.

Kehitys ei kuitenkaan ole rajoittunut nimiluetteloihin. Samanlainen käytäntö on niistä levinnyt monenlaisiin muihinkin yhteyksiin. Muistelen, että vielä 10—20 vuotta sitten minulle tulevien sanoma- ja aikakauslehtien osoitelipukkeissa olisi yleisesti ollut nimimuoto *Osmo Ikola*. Mutta nykyään niissä ei enää juuri näe muuta kirjoitustapaa kuin *Ikola Osmo*. Ja jos verottajalta tai valtiokonttorista tai sairausvakuutuksesta tai sen sellaisesta tulee minulle tarkoitettua postia, niin aina se on osoitettu jollekin *Ikola Osmolle*.

Entä sitten, kysynee joku. Onko tuommoisella asialla nyky maailmassa mitään merkitystä? Kyllä sillä usein on ihan käytännön merkityskin. Suomessa on nimittäin aika paljon sellaisia nimiä, joita käytetään sekä etu- että sukuniminä. Ellei yhteydestä selviä, kumpaa nimien järjestyksestä kirjoittaja noudattaa, ei esimerkiksi seuraavista nimistä voi päätellä, kumpi on etu-, kumpi sukunimi: Antti Aarne, Aarne Ahti, Esko Ahti, Kari Ahti, Maa-ria Eira, Ilmari Esko, Sakari Esko, Tapio Harri, Raimo Heimo, Jalo Heino, Ilkka Iivari, Tapani Ilkka, Turkka Ilmari, Pauli Into, Into Jalo, Heimo Jalo, Heimo Kari, Harri Kari, Pentti Lauri, Rauno Mauno, Raimo Maunu, Vesa Maunu, Eira Meri, Turkka Perttu, Ilkka Pentti, Pentti Päiviö, Ilkka Raimo, Meri Roine, Roine Raita, Aimo Sakari, Ahti Soini, Urmas Soini,

Tauno Tapani, Esko Urmas, Ilkka Vuokko.

Nämä kaikki olivat todellisia, eläviä tai eläneiden ihmisten nimiä. Luettelo voisi pitkälti jatkaa. Eräästä lehdestä sattui juuri silmiini seuraavanlainen kuvassa olevien henkilöiden luettelo: Pirjo Kojo, Leena Euramo, Teirikari Pentti ja vaimo. Tuttu asia on, että *Pentti* voi olla sukunimi, mutta *Teirikari* on tosi kummallinen etunimeksi. Nykyisen hämmingin aikana sattuu tuollaistakin.

Mitä sitten olisi tehtävä? Ei kai mahda mitään sille, että puhelinluetteloissa ja muissa todella isoissa nimiluetteloissa ei välipilkkua käytetä. Mutta muissa yhteyksissä pitäisi mielestäni kirjoittaa joko *Osmo Ikola* tai *Ikola, Osmo*. Eiköhän voitaisi sopia siitä, että jos sukunimi käy edellä, niin pannaan pilkku sen ja jäljessä käyvän etunimen väliin. Valloilleen pääseen sekavuuden sijaan tulisi taas järjestyks. Ei tarvitsisi oudostakaan nimestä arvailla, kumpi on etu-, kumpi sukunimi. Johan sana *etunimi* viittaa siihen, että se on edessä eikä jäljessä.

Niin, kuka olikaan *Tapio Marko*? Ei tietääkseni kukaan. Sen sijaan *Marko Tapio* oli huomattava kirjailija (1924—73), jonka tunnetuimpia teoksia ovat Aapo Heiskasen viikatetanssi ja Arktinen hysteria.

OSMO IKOLA